

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. gegužės 4 d.
(OR. en)

8824/1/23
REV 1

RECH 152

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	<i>Pasirengimas 2023 m. gegužės 22–23 d. Tarybos (konkurencingumas (vidaus rinka, pramonė, moksliniai tyrimai ir kosmosas)) posėdžiui</i> Žinių saugumas ir atsakingas tarptautinimas – Pasikeitimas nuomonėmis

Rengiantis 2023 m. gegužės 23 d. Konkurencingumo tarybos posėdyje įvyksiančiam pasikeitimui nuomonėmis, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės pranešimas tema „Žinių saugumas ir atsakingas tarptautinimas“.

PASIKEITIMUI NUOMONĖMIS SKIRTAS PIRMININKAUJANČIOS VALSTYBĖS
NARĖS PRANEŠIMAS TEMA „ŽINIŲ SAUGUMAS IR ATSAKINGAS
TARPTAUTINIMAS“

Mokslinių tyrimų sąžiningumas ir mokslinių tyrimų saugumas poliarizuotame pasaulyje

Tarptautinis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų srityje yra labai svarbus veiksnys siekiant, kad aukštojo mokslo institucijos ir mokslinius tyrimus vykdančios organizacijos išlaikytų aukštą kokybę ir neprarastų aktualumo. Tarptautinis bendradarbiavimas padeda kurti geriausių pasaulio talentų tinklus, suteikia novatoriškoms bendrovėms galimybių patekti į naujas rinkas, skatina standartizaciją ir stiprina kritinę masę siekiant reaguoti į pasaulinius iššūkius. Mokslo pažanga, atradimai ir inovacijos vyksta interaktyvioje, tarpdalykinėje ir tarptautinėje ekosistemoje, kurioje tyrėjai gali bendradarbiauti remdamiesi bendrais principais ir vertybėmis, pavyzdžiui, akademinė laisvė, mokslinių tyrimų sąžiningumu ir atvirumu.

Tačiau atvirumas ir bendradarbiavimas taip pat reikalauja esamų grėsmių saugumui ir saugumo rizikos suvokimo ir žinių apie jas, taip pat sistemingų pastangų jas šalinti. Pasaulyje, kuris tampa vis labiau neapibrėžtas ir poliarizuotas, kyla nauja geopolitinė įtampa ir iššūkiai – atsiranda pavojus, kad atvira mokslinių tyrimų aplinka ir tarptautinis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų srityje bus nesąžiningai išnaudojami ir iškraipomi užsienio valstybių, siekiančių patenkinti savo pačių interesus. Užsienio valstybių ir nevalstybinių subjektų keliamos grėsmės gali lemti nepageidaujamą žinių perdavimą ir kišimąsi į mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) veiklą, įskaitant paramą politikos formavimui. Dėl šios saugumo rizikos kyla grėsmė, kad bus labai pakenkta tarptautinei mokslinių tyrimų ekosistemai. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į etinius klausimus, kylančius bendradarbiaujant su šalimis, kurios negerbia pagrindinių teisių ir nepaiso akademinės laisvės. Incidentai ir saugumo tarnybų įspėjimai, apie kuriuos paskelbta žiniasklaidoje, rodo, kad Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos dalyviai neturi būti naivūs.

Mokslinių tyrimų tarptautinimas turi būti grindžiamas griežta mokslinių tyrimų etika, įskaitant mokslinių tyrimų sąžiningumą ir atsakomybę. Tyrėjai, paramos tarnybos ir aukštojo mokslo institucijų vadovybė turi įvertinti iššūkius ir galimybes, susijusius su tarptautiniu bendradarbiavimu. Mokslinių tyrimų bendruomenė gali suvaldyti įtarinėjimus ir užslėptų ketinimų baimę skirtingais būdais, pavyzdžiui, didindama skaidrumą, didindama informuotumą apie platesnę geopolitinę įtampą, tinkamai valdydama riziką subalansuojant išsamų patikrinimą su santykių stiprinimui palankia praktika ir šviesdama apie atsakingą tarptautinimą.

Atviro ir uždaro tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje pusiausvyros išlaikymas

Atsakingas tarptautinimas reiškia struktūrinį bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje galimybių ir rizikos nustatymo, vertinimo, valdymo ir stebėsenos procesą. Toks požiūris padeda užtikrinti geresnį pasirengimą ir informuotumą, taip pat daugiau žinių apie užsienio kišimąsi, kartu apsaugant pagrindines teises ir akademinės laisvės, sąžiningumo ir savarankiškumo vertybes.

Atvirumas, skaidrumas, saugumas, laisvė ir sąžiningumas yra esminiai atsakingo tarptautinimo elementai. Todėl atvirumas ir saugumas neturėtų būti laikomi vienas kitam prieštaraujančiais dalykais, bet turėtų būti suderinami ir papildyti vienas kitą. Tačiau išlaikyti pusiausvyrą tarp, viena vertus, atviro, pasitikėjimu grindžiamo mokslinio bendradarbiavimo ir, kita vertus, apsauginio bei ribojamojo reglamentavimo yra didelis iššūkis. Pernelyg didelis reglamentavimas arba perteklinis kišimasis gali pakenkti mokslinio tyrimo ir mokslinių mainų laisvei.

2021 m. rugsėjo mėn. Taryba priėmė išvadas „Pasaulinis požiūris į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija“, kuriose pabrėžiamas ES įsipareigojimas puoselėti tarptautinio bendradarbiavimo MTI srityje atvirumą. Išvadose taip pat pabrėžiamas bendrų ES vertybių propagavimas ir jos interesų apsaugojimas, be kita ko, lyderystės MTI srityje ir konkurencingumo vystymas ir kovos su užsienio kišimusi priemonių stiprinimas.

2022 m. birželio mėn. buvo priimtos Tarybos išvados „Tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje principai ir vertybės“. Išvadose pripažįstama rizikos valdymo ir saugumo svarba, o Europos Komisijai ir valstybėms narėms rekomenduojama imtis priemonių siekiant kovoti su užsienio kišimusi ir valdyti tarptautiniam bendradarbiavimui MTI srityje būdingą riziką. Tai reiškia, be kita ko, tinkamų atsargumo priemonių, susijusių su ES saugumu ir intelektinės ir pramoninės nuosavybės teisių apsauga, taip pat privatumo, asmens duomenų ir infrastruktūros apsaugos taisyklių nustatymą.

Be to, Tarybos išvadose Komisija ir valstybės narės raginamos remtis gerąja patirtimi, nustatyta, pavyzdžiui, Komisijos tarnybų dariniame dokumente „Kova su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas“, ir ją toliau plėtoti, siekiant remti jos įgyvendinimą. Atitinkamai buvo inicijuota savitarpio mokymosi veikla kovos su užsienio kišimusi į MTI klausimu, daugiausia dėmesio skiriant tokioms temoms kaip informuotumo didinimas ir suinteresuotųjų šalių įtraukimas, užsienio kišimosi grėsmių supratimas ir nustatymas bei kovos su jomis priemonės.

Klausimai diskusijai

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, ministrų bus prašoma pateikti nuomonę šiais klausimais:

1. Daug valstybių narių yra nustačiusios nacionalinius požiūrius į mokslinių tyrimų ir tarptautinio bendradarbiavimo šioje srityje išsaugojimą ir tokio išsaugojimo priemones. Kokia patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais norėtumėte pasidalyti sprendžiant užsienio kišimosi problemą ir didinant informuotumą apie grėsmes ir riziką, kartu toliau skatinant atvirumą ir tarptautinį bendradarbiavimą? Kokių papildomų priemonių būtų galima imtis?
2. Atsakomybė už mokslinių tyrimų saugumą ir sąžiningumą, įskaitant užsienio kišimosi grėsmių nustatymą ir supratimą, padalijama įvairiems subjektams, pavyzdžiui, vyriausybėms, aukštojo mokslo institucijoms ir finansavimo agentūroms. Kokių priemonių galima imtis siekiant toliau stiprinti susijusių suinteresuotųjų šalių, įskaitant mokslinių tyrimų bendruomenę, veiklos koordinavimą ir keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais?

3. Kadangi rizikos rūšys, kalbant apie atskirus universitetus ir disciplinas, labai skiriasi, vienodo požiūrio kūrimas gali būti neveiksmingas. Šiuo atžvilgiu kokie, jūsų nuomone, yra pagrindiniai iššūkiai siekiant užtikrinti sėkmingą ir veiksmingą gairių ir kontrolinių sąrašų, kuriuose būtų nurodyti konkretūs kovos su užsienio kišimusi veiksmai ir metodai, įgyvendinimą?
-